

Lasten Suometar.

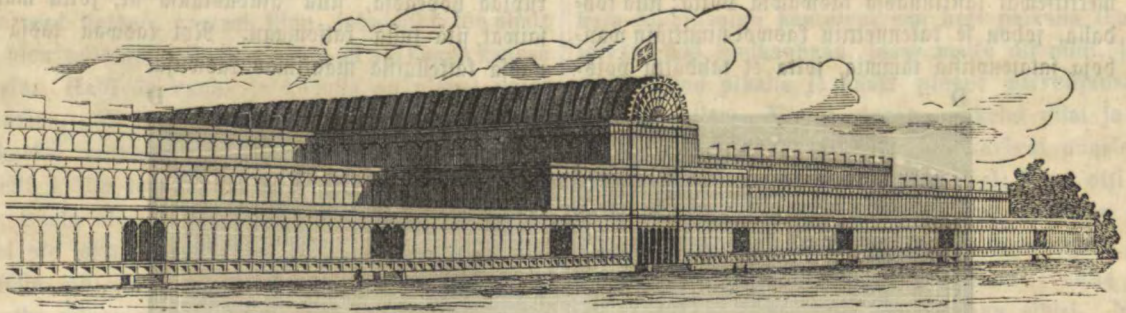
— Lisälehti Suomettarelle, perjantaina 31 p. Lokakuussa. —

N°. 16.

Sitä kunsta kuuleminen, jonka juuressa asunto.

W. 1856.

Ismistöiden näyttelö Lontoossa w:na 1851.

Näyttökaluin Iaslinna.

Wuoden 1850 alussa päätti Englannin hallitus toimeen panna wuodeksi 1851 suuren näyttelön, jossa yhdellä paikalla piti esinnäytettämän kunkin maan kaswatamia ja valmistamia aineita ja kaluja. Siihen oli esm. tuotawa aura, jolla kiinaa maahan kynnetaan ja kaikki kalut, joilla se kankaaksi valmistetaan ja myöskin itse kankaat kaikista erilaaduista. Samoin oli kaikkein muiden aineiden kanssa tehtävä, ja vielä piti erittäin näytettämän, minkälaitet nämät luonnon antimet owat misjään maassa ja miten niitä eritawalla misjään valmistetaan. Tämän näyttelön piti siis oleman ihmisen koko neron ja toimen näyttelön maallisesa elämässä.

Nuoret luttijani! hywin woitte ymmärtää, kuinka suuren sen rakennuksen piti oleman, johon kaikki nämät aineet ja kalut mahtuistwat. Se olitkin näyttelön toimintuskunnan suurempia huolta, että sille saada sopiwan rakennuksen, sillä niin suurta ja sen kaltaista rakennusta ei ollut siihen päiwään asti maailmassa tarwittu eikä nähty, jonkatähden sillä ei ollut misjäkään esikuwaakaan.

Monen tuuman ja mietinnän perästä saatiin tämmöinen rakennus walmitfi. Sen tekijän nimi on Paxton. Niinkuin ylläolewasta kuwasta näette, on tämä mainio rakennus kolmifermainen; pitkäpuolen keskellä on risteys niinkuin kirkossa. Siinä löytyi 32 porttia, joista näyttelöä katsomaan kokoontunut kansa meni sisälle. Katon päällä heilui koko maanpiirin kansain wiirit, jotka osoittiwat misjä paikassa rakennuksen sijassa kunkin maan

kästyöt olitwat näytettäwinä. Rakennuksen päihin oli asetettu Englannin waltakunnan wiiri. Itse rakennus, joka näyttelön perästä muutettiin toiseen paikkaan Lontoossa ja seisoo siellä vielä nytkin, on niin lawea, että se peittää 15 tynnyrin alaa maata; pituus on yli puolen nykyistä wirstaa, leveys 200 ja korkeus 54 kynnärää. Mutta ihmeellisempi kaikesta on se, että tämä rakennus on tehty lasista ja sentähden sitä sanotaankin Iaslinnaksi. Raudasta waletuiden patsoiden välissä owat lasseinät ja katto on myös lasista. Kaikki on tehty niin lujaa ja tiheää, ettei tuuli eiwätkä rakeet lasia säre, eikä wesi sisään wuoda.

Ympäri koko maailman tuotiin tähän näyttelöön kaluja; myöskin Suomesa. Ihmistä kokoontui myös kaikista maailman ääristä tätä näyttelöä katsomaan. Se alkoi toukokuun 12 p:nä 1851 ja kesti lokakuuhun asti. Joka päiwä käwi noin 40 ja 70 tuhatta henkeä sinne tuotuja töitä ja kaluja ihmettelemässä.

Toisella puolella tässä n:ssa olewa kuwa näyttää, minkälainen Iaslinnan pohja eli lattia oli. Numerot sinä merkitsewät seuraawata:

n:ro 1 oli pää-owi kaadun EEE warrella.

n:ro 2 oli owi itäänpäin, n:ro 3 länteenpäin.

n:ro 4 olitwat huoneet, joissa sisäänpääsökoritit katsojille myötiin.

n:ro 9, 10 ja 11 olitwat huoneet, joissa näyttelön wirtamiehet toimittiwat töitä.

n:ro 5 olivat wirwoitus- ja rawintohuoneet, joissa katsojat saivat maksua vastaan kaikellaista ruokaa ja juomaa, ja joiden lattiana oli wiheriäinen nurmi.

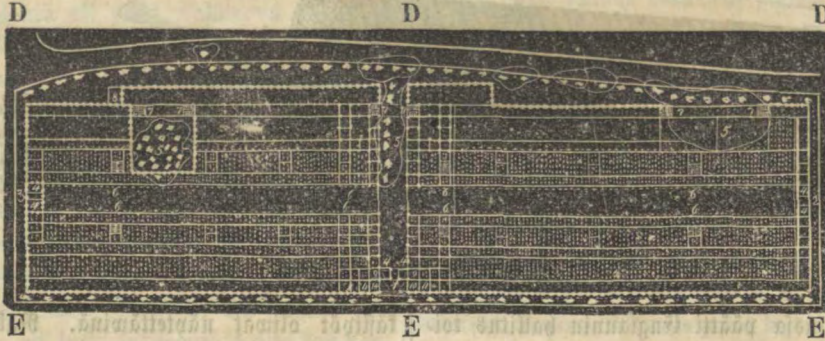
n:ro 6 olivat raput yläkertoihin.

n:ro 7 „ erityiset huoneet.

n:ro 8 oli se piilopaikka, jossa löytyi suuri höyrymasiina, joka niinkuin sydän ruumiissa panti laslinnassa olemat koneelliset laitokset liikkeelle. — Laslinnan toisella siwulla oli Gydeparfin puutarha ja DDD merkitsee tätä siwua. — Oksinatset walloiset pisteet merkitsewät laslinnassa kaswamia puuta; sillä kohdalla, johon se rakennettiin kaswot nimittäin wanhjoja satawuotisia tammia, joita ei tahdottu pois-

hakata, mutta rakennus tehtiin niin korkeä, että ne mahtuivat sijaan. Mustat, ristiin kulkevat aukot olivat 24 hynärän lewyiset kadut keskellä linnaa. Sienoset walkeat wiivat osoittawat ne paikat katujen eli käytäwäin siwulla, joissa kaiken maailman ihmistyöt ja luonnon antimet olivat katsottawiksi asetetut ja lewitetyt. Rappujen n:ro 6:n luona, oikealla puolella linnaa, olivat Suomesta ja Wenäjämäasta tuodut kalut.

Tämän laslinnan rakennus maksoi 1 miljoonaa hopearuplaa. Mutta näyttelön kautta saatiin yli 2 miljoonaa ruplaa hopeassa, sillä ainoastansa ne, jotka maksoivat, saivat sitä tulla katsomaan. Nyt kaswaa tässä laslinnassa kaikellaista maailman kaswuja.

Juho Gutenberg.

Tämä mies on ihmiskunnan suurempia ja jaloimpia hywäntekijöitä. Minkätähden? Sentähden, että hän mielti ja keksi liikkumat puustawit, joilla kirjoja painetaan, ja on siis oikeastansa kirjapainotaiteen ensimmäinen keksijä. Toisti ennen häntäkin kirjoja painettiin, mutta waan puuhun leikatuilla kirjaimilla, jotka tekivät kirjain painamisen kalliksi ja waikaksi.

Juho Gutenberg oli kotoisin Maintsin kaupungista Rheninjoen warrella Saksanmaalla. Tarwoin ei tiedetä milloin hän syntyi, eikä myöskään milloin häntä kuolema kohtasi. Niin paljo on kuitenkin tunnettu, että hän näki ensimmäisen päiväwalleuden wuosten 1393 ja 1400 waiheella ja nukkui kuoleman uneen noin 67 wuoden wanhana.

Gutenbergin lapsuuden ja nuoruuden ajasta ei myöskään ole jälkimaailmalle säilynyt paljo tietoja; uskottawa on hänen jo alkuseen askeleineen koneellisten taitteiden kanssa. Niitaiset seikat aatelis- ja porwarisäädyn wäillä pakoittiwat hänen w:nä 1423 muuttamaan Maintsistä Strasportiin, jossa hän koki ja koetti panna miettimää keksintönsä toimeen. Missä ja milloin hän ensimmäisen kirjain liikkuwilla kirjaimilla painoi, ei ole oikein tiedetty; warmat on waan, että noin wuoden 1438 paitoilla käytti hän ensimmäisen kerran tämmöisellä puustawia puusta. Sittemmin ajettiin niitä walaä lyyhynsefaisesta metallista.

W:nä 1443 muutti Gutenberg takasin Maintsin, jossa hän waralkaan kultasepän Juho Faustin rahoilla perusti w:nä 1450 kirjapainon, jossa Pyhä Raamattu ensi kerran latinan kielessä painettiin. Mutta Faust tahtoi muuttaman wuoden kuluttua rahojansa takasin ja kun Gutenberg ei jaksanut niitä maksaa, otti Faust häneltä kirjapainon, jota sitte Pietar Schöfferin kanssa ylläpiti ja paransi. Näin jäi Gutenberg rahan puutteessa kirjapainotta, waikka hän sen oli ylösajatellut ja toimeen pannut. Kuitenkin sai hän muutamalta neuwoherralta Maintsissä uudelleen waroja toisen kirjapainon perustamiseen, joka pysyi kunnossa wuoteen 1465.

Niinkuin tawallisesti muidenkin nerollisten miesten, oli köyhyys, ahdistus waiwa ja waino Gutenbergin uskolliset kumppanit hänen elinajallansa. Köyhänä hän myös kuoli, niinkuin luullaan, helmikuun 24 p:nä 1468. Mutta se perintö, jonka hänen neronsa jätti maailmalle, on kantanut ja kantaa sinattuja hedelmiä kansoille ja ihmiskunnalle. Tämä on neron palkinto.

Pienoset palvelijat.

Vähäinen tyttö istui kerran kylmässä, pimeässä tuvassa ja itki. Hänellä ei ollut isää, ei äitiä; hän oli köyhä ja orpo. Mutta laskeuvan auringon säteet pais-toivat pilven raosta ja valaisivat pienen tuvan purppuraloistollansa. Ovi aukeni hiljaisesti ja pieni kymä-rä-hartiainen eukko pilkisti tupaan. "Astu sisään, rakas eukko!" sanoi tyttö ystävällisesti.

"Minä olen väsyksissä, saanko pikku tuolillasi istua," sanoi eukko; "annatko minun juoda, minulla on suuri jano!"

Tyttö otti pienen kivikauhansa täynnä maitoa ja antoi eukolle. Tämä oli hänen oma iltasensa, mutta hän oli hyväsydäminen. Kun eukko oli maidon juonut, kävi hänen kasvonsa kauniimmaksi ja ystävällisemmäksi; aurinko paistoi hänen hopeakarvaisille hiuksillensa ja kirkasti hänen muotonsa punaiseksi. Hän lauloi hiljaisella äänellä:

"Tietääpä tahtoisin,
Miksi itkit, tyttöseni?"

"Sen saat tietää", vastasi Eino, joka oli tytön nimi; "Minä olen poloinen niin itsekseni, ei ole kenen kanssa leikitsisin. Halli on vanha ja kanalla on pienet pojat hoideltavina. Ei kukaan opeta minua, enkä voi setän huvitukseksi mitäkään tehdä; hän käy kapakassa ja kun sieltä kotiin tulee, pelkään minä häntä: enkö siis itkisi! Usein olen näljässä; minä olen köyhä ja minulla ei ole mitäkään".

"Sinulla on paljo, vaikk' et tiedä", sanoi eukko. "Tahtotko minua uskoa? sinulla on kymmenen palvelijaa".

Eino ihmetteli ja katsoi ympärillensä.

"Katso tänne!" sanoi eukko ja otti tytön kädet, osoittaen hänen sormiansa. "Niiden nimet ovat: peukalo, etusormi, pitkäormi, nimetön ja sakari; — oletko näitä pienosia palvelijoita ennen tuntenut?"

Eino katsoi käsiänsä ja — lieneekö mielensä käynyt ilta-auringon ruskosta sekaiseksi vai miten? Hänestä oli ikäskuin kukin sormi hänen käsissänsä olisi ollut pienenon ihminen pienosilla kasvoilla. Peukalo oli paksu ja niin viisaan ja totisen näköinen; sen napuri näytti niin näsäviisaalta ja erinomaiselta; juhllallisen pitkä-sormen päähän pani eukko hopeahatun ja nimetön sai sormuksen leveällä kannalla. Sakari oli niinkuin pienenon poikanulikka ja kumarsi nauraan.

"Sano nyt ettei sinulla palvelijoita ole, taitavia ja ahkeroita kyllä, kun vaan niitä opetat. Koeta, tyttöseni!"

Eino löi kätensä yhteen. Sormet olivat näöltänsä samanlaiset kun ennenkin, mutta vingerpori ja syyrinki olivat tulleet lisäksi.

Eukko antoi Einolle suuta ja meni.

Tyttö söi kuivaa leipää ja joi vettä; mutta kun katsoi käsiänsä, nauroi hän pienosille palvelijoillensa. "Nyt pitää teidän auttaa minua setän vuodetta laittaessa," lausui hän iloisesti, ja kaikki kiiruhtivat päänalaisia kouhottelemaan ja vaippaa siläksi päälle asettamaan. Sakarisormikin teki mitä taisi.

Seuraavana aamuna käski Eino pieniä palvelijoihinsa pukemaan hänen päällensä ja kampaamaan hänen tukkansa. He toimittivat tämän työn hyvin ja sitte luki Eino aamuroukoksensa ja meni setäänsä tervehtimään. Ulkona satoi rankasti lunta ja kova tuuli tuuvitti puita,

niin että näytti juuri kuin olisivat siivukäyville kumarrelle.

"Elä tänä päivänä kylään mene", sanoi Eino setälensä; "ole minun kanssani kotona; minulla on 10 pientä palvelijaa, jotka laittavat sinulle puolipäiväsen."

"Mitä sinä vätystät?" sanoi Lassi, joka oli setän nimi; hän näytti vähän närkästyneeltä, mutta kun Eino toi Pipliän, luki hän siitä lehden ja kutoi sitte verkkoa, joka kauvan oli saanut levätä nurkassa.

Mutta Eino hyppäsi kanan luoksi ja sanoi: "Oletko muninut yhtäkään?" Ja kana kurkisti kaulaansa ja kallatti tyytyväisenä. Lumivalkea muna oli pesässä. Peukalo ja etusormi kantoivat sen heti paikalla tupaan ja löivät rikki kivikauhaan, jossa maito oli ollut, ja sitte juoksi Eino pihalle ja käski pienet palvelijansa sitomaan vispilän. Nämät pienet, sukkelat piit ja rengit tekivät ahkerasti työtä, niin että kävivät punaisiksi ja pieksivät munan keltaiseksi kuohuksi; Eino otti vähän jauhoja, riputti niitä päälle ja pani vähäisen naapurista saatua maitoa sekaan. Kas, nyt seisoi pannukakkulaitos tulella, joka iloisesti leimusi; voita pantiin myös vähän sekaan, niin että pannu siihisi. Näin oli peukalo, etusormi, pitkäormi ja nimetön taitavia ruuvan laittajoina ja pikku sormi liehui myös apuna niinkuin kokkipoika. Voi, kun niillä oli kiire ja kun ne paljon osasivat, kerran koettamaan ruvettuansa!

Puolipäiväsen oli valmis. Setä söi halullisesti ja runsaasti Einon laitoksia — keitettyjä perunoita, silliä, maitoa ja pannukakkua. Vanha Lassi ihmetteli mistä Eino näin oli oppinut ruokaa tekemään, ja Eino ajatteli, miten saisi setänsä iltasella estetyksi kapakasta, jonne aina tavallisesti meni iltahetket viettämään.

Hämärä tuli ja Lassi otti myssynsä. Eino arvasi mihin setän mieli piti. Tyttö otti piipun, pani siihen tupakkaa, sytytti ja vei setälensä, rukoillen että hän sen ennen lähtöänsä polttaisi. Sitte teki Eino raasun, istui sen ääreen ja rupesi puhumaan kaikellaisia pieniä kertoelmia. Alussa ei Lassi niitä kuunnellut, mutta kohta mielistyi niihin ja jäi tupakkapiipun ajaksi kotiin. Mutta taas tahtoi mennä. Eino pyysi hänen särkemään itsellensä pähkinöitä. Sen tehtyä yritti Lassi taas mennä. Mutta Eino otti naulasta tomuuntuneen viulun ja pyysi setäänsä soittamaan. Hän sovitti kiellet, kling, pling, plang! ja Eino katseli sitte, miten setän etusormi, pitkäormi, nimetön ja sakari liikkuivat kiireesti viulua soittaessa. Soiton säveleet kaikuvat pienessä tuvassa ja Eino rupesi viimein setänsä edessä tanssimaan. Tämä viivytti Lassia kapakasta ja vihdoin sanoi hän: "Nyt on jo myöhä mennä, jääköön toistaiseksi!"

Eino oli suuresti iloissansa kun setänsä oli saanut kerrankin kotiin jäämään. Hänen pienoset palvelijansa toimittivat nyt ukolle iltasen ja sitte vuoteen.

Eino kasvoi suuremmaksi ja hänen pienet kätensä osasivat jo tehdä kaikellaista työtä paremmasti. Hän

ompeli ja neuloi, kehräsi ja kutoi ahkerasti. Ruoka-astiat olivat aina puhtaat, lattia aina siivottu ja pöytä valkoinen. Setä oli perehtynyt olemaan kotona; kappakata ei hän muistanutkaan: hän viihtyi mielellensä puhtaassa tuvassa, jossa vireä Eino toimitti päivällisiä askereitansa.

"Miten sinä voit pitää kaikki niin puhtaana ja so-reana, sinä, jolla ei ole palvelijata?" kysyi rikkaan talon tytär kerran Einolta.

"Onpa noita minulla kymmenen!" vastasi Eino lei-killisesti, "ne kutovat ja kehräävät, ne lakasevat ja kuuraavat: ne eivät ole milloinkaan laiskana."

Kului aikaa vähäisen. Tuli nuori, rikas talonpoika ja kosloi Einoa. Nimetön sai kultasormuksen.

Hääpäivänä tuli vanha eukko taas Einoa tervehti-mään ja antoi hänelle vingerporin ja syyringin kul-lasta. Ne kaunistivat pitkäormen ja nimettömän.

Eino kiitti vanhaa eukkoa hänen neuvoistansa ja näytti, minkä siunauksen ne olivat hänen vähäiseen tupaansa tuoneet. Kaikille köyhille tyttösille sanoi hän, etteivät pitäisi käsiänsä ristissä, vaan aina aja-tella, mitä voisivat oppia ja tehdä. Kädet ja sormet ovat muutamilla maalarina, muutamilla ompelijana, muu-tamilla kirjoittajana, muutamilla latojana ja minä mil-läkin. Mutta jos sydämessä asuu rukous ja ne ovat liikkeellä, ei silloin siunaus kaukana ole.

Setä Lassi viritti viulunsa ja soitti, ja kaikki hää-vieraat tanssivat niin iloisesti kuin jouluna. Monta vireää kättä ja sormea kohtasi toisiansa leikillisesti ja muuan laiska poika antoi lujan lupauksen eukolle, että peukalo ja sen veljet olisivat tästä lähin ahkerat ja toimelliset.

Setä antoi morsiamelle suuta ja sanoi: "Hän ei saa muuta perintöä kotoansa kuin vireät kätensä, ja siu-nauksen annan hänelle runsaasti."

Eino tuli onnelliseksi ja sai hyvän, iloisen kodin; siellä hänen pienoset palvelijansa tekivät ahkerasti työtä, ja illan tultua syleilivät he toisiansa, ja Eino kiitti Jumalaa että osasi työtä tehdä.

Kuningas ja Mylläri.

Kiitetty kuningas Fredrik II:n Pröyssissä päätti rakennuttaa itsellensä linnan, nimeltä Sanssouci; mutta sillä kohdalla, johon se piti tehtävän oli mylly. Ku-ningas kutsutti mylläriä tykönsä ja tahtoi häneltä myllyn ostaa. Mutta mies oli sen perinyt isältänsä, pannut sen hyvään kuntoon ja tahtoi sen jättää poi-kansa perinnöksi kuolemansa jälkeen. Kuningas il-moitti tahtovansa rakennuttaa kanelle toisen, aivan uuden myllyn toiseen kohtaan ja maksaa vielä päälli-seksi vanhan. Vaan mylläri ei suostunut kuninkaan pyyntöön ja ehdotukseen. Siitä suuttui kuningas ja sanoi vihastuneena: "Etkös tiedä minun voivan ottaa myllysi kopeekaakaan maksamatta?" -- Jaa! Teldän

Majesteettinne, kyllä niin olisi, jos ei kammari-oikeutta Berlinissä löytyisi", vastasi mylläri.

Tämä rohkea, lakiin ja oikeuteen turvaava vastaus oli kuninkaan mielestä niin kaunis ja hyvä, että hän päätti rakennuttaa linnansa toiseen kohtaan ja antaa mylläriä pitää myllynsä, joka vieläki seisoo samalla paikalla.

Karhu ja Jalopeura.

Karhu ja jalopeura kun kerran olivat yhdestä tuu-masta metsästä, saivat lihavan ja nuoren peura-vasikan kiini. Vaan kun ei kumpikaan suonut toisel-lensa tätä lihavata paistia ja kumpiki riiteli sitä it-sellensä, nousi heidän välillä kova tappelu, niin ett'eivät havainneetkaan, kuinka peuran-vasikka iloisella mielellä ja täyttä laukkaa juoksi tiehensä. Kun olivat aikansa tapelleet ja toisensa pahan-päiväisiksi repi-neet, näkivät että kumpiki oli kadottanut, mitä kateu-desta eivät tahtoneet toisellensa jakaa, vaikka kumpanen-ki oli siihen yhtä paljon ansiollinen, ja nyt oli myöhä katumus.

Niin se ainaki kateus
Viepi voiton veikoltaki.

Luvunlaskullinen Arvoitus.

Selitys viime n:ro arvotukseen: isä oli 30 ja poika 6 vuoden vanha.

Viis sotamiestä kantoivat kivääriä ja jokaisella oli 2 ja puoli kertaa niin monta kivääriä kuin heitä oli kumppania.

Kuinka monta kivääriä he kantoivat?

Tämän n:ron toimitti J. P.

Helsingissä.

Suomalaisen Kirjallisuuden-Seuran Kirjapainossa.

Painosluvan antanut: L. Heimbürger.